

BÖLÜM 1

KOZMOSUN BEŞ KAPISI: EVRENİN GİZLİ KODLARI, KUANTUM MEKANİĞİ, MİKROKOZMOS İNSAN, TÜRK MİTOLOJİSİ VE SELÇUKLU MOTİFLERİNDEKİ KOZMİK BİLGELİK

Kifayet ÖZKUL¹

GİRİŞ

Evren, yalnızca fiziksel yasalarla tanımlanan bir boşluk değil, semboller aracılığıyla konuşan çok katmanlı bir gerçekliktir (Nasr, 1993). Kozmosun derinliklerindeki titreşimler, yıldızların ışığını taşımakla kalmaz, aynı zamanda insan düşüncesinin, sezgilerin ve sembollerin dilini de kodlar. Kuantum mekaniği gibi modern fizik paradigmaları, evrenin katı ve değişmez bir yapıdan ziyade, bilincin gözlemiyle şekillenen, dinamik bir potansiyeller bütünü olduğunu göstermektedir (Bohm, 1980). Bu bilimsel yaklaşım, kadim felsefelerin mistik dili ile çağdaş bilimin matematiksel dilini buluşturan eşsiz bir köprü görevi görür (Penrose, 2004).

Kozmosun Beş Kapısı metaforu altında yapılandırılan bu araştırma; evrensel düzenin matematiksel ve enerjetik yapısı, kuantum fiziğinin gerçeklik anlayışı, insanın içsel potansiyeli, Türk mitolojisinde yer alan kozmogonik anlatılar ve Selçuklu sanatındaki sembolik kodlama olmak üzere beş temel alana odaklanır. Bu beş alan, birbirinden bağımsız değil; aksine tamamlayıcı ve iç içe geçmiş bir bütünün parçaları olarak ele alınmakta, tarihsel ve metafizik bir sentezle yeniden yorumlanmaktadır.

Birinci kapı, kâinatın matematiksel kodlarını; fraktal geometri, altın oran, kutsal geometri ve simetri ilkeleri ışığında açığa çıkarır. Bu yapılar, yalnızca estetik bir form değil; aynı zamanda enerji akışının ve bilginin kuantum düzeydeki organizasyonunun bir yansımasıdır (Livio, 2002). Evrensel düzenin bu matema-

¹ Öğr. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü, kifayet.ozkul@iuc.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5778-9557

motifler geleceğin eğitim, şehircilik, sağlık ve felsefe modellerinde yeniden hayat bulabilir. Bu, sadece bir nostalji değil; aynı zamanda kültürel süreklilik ve kozmik farkındalık açısından çağdaş bir zorunluluktur. Dolayısıyla Kozmosun Beş Kapısı, yalnızca ayrı ayrı bilgi alanları değil; insanı ve evreni birbirine bağlayan bir kutsal geometri, birleşik alan teorisi ve sembolik bilinç atlasıdır.

KAYNAKLAR

- Aspect, A., Dalibard, J., & Roger, G. (1982). Experimental test of Bell's inequalities using time-varying analyzers. *Physical Review Letters*, 49 (25), 1804-1807.
- Arabi, İ. (1980). *Hikmet çerçeveleri*. Çev. RWJ Austin, New Jersey: Paulist Press.
- Avcı, A. (2014). Anadolu Selçuklu mimarisinde geometrik sembolizm ve kozmik bilgelik. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 123-141.
- Bohm, D. (1980). *Wholeness and the implicate order*. Routledge.
- Burckhardt, T. (1976). *Art of İslam: Language and meaning*. World Wisdom.
- Capra, F. (2000). *The tao of physics: An exploration of the parallels between modern physics and eastern mysticism*. Shambhala.
- Chittick, W. C. (1989). *The sufi path of knowledge: Ibn al- Arabi's Metaphysics of Imagination*. State University of New York Press.
- Critchlow, K. (1976). *Islamic patterns: An analytical and cosmological approach*. Thames and Hudson.
- Chopra, D. (2004). *The book of secrets: unlocking the hidden dimensions of your life*. Harmony Books.
- Dirac, P. A. M. (1981). *The principles of quantum mechanics* (4. ed.). Oxford University Press.
- Dispenza, J. (2017). *Becoming supernatural: How common people are doing the uncommon*. Hay House.
- Goodwin, G. (2003). *A history of ottoman architecture*. Thames & Hudson.
- Greene, B. (2004). *The fabric of the cosmos: Space, time, and the texture of reality*. Vintage.
- Greene, B. (2000). *The elegant universe: Superstrings, hidden dimensions, and the quest for the ultimate theory*. W. W. Norton.
- Hacib, Y. H. (2019). *Kutadgu Bilig*. Ankara: T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı.
- Heath, T. L. (1981). *A History of Greek mathematics*. Dover Publications.
- Heisenberg, W. (1927). Über den anschaulichen inhalt der quantentheoretischen kinematik und mechanik. *Zeitschrift für Physik*, 43 (3-4), 172-198.
- Hillenbrand, R. (2000). *Islamic art and architecture*. Thames & Hudson.
- Jung, C. G. (1964). *Man and his symbols*. Aldus Books.
- Kafesoğlu, İ. (1984). *Türk milli kültürü*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Kafesoğlu, İ. (1972). *Türk milli kültürü*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kepler, J. (1997). *Harmonies of the world* (original work published 1619).
- Khatibi, A., & Grabar, O. (1976). *Calligraphy and Islamic culture*. New York University Press.
- Kirk, G. S., & Raven, J. E. (1983). *The presocratic philosophers*. Cambridge University Press.
- Köprülü, M. F. (2003). *Türk edebiyatında ilk mutasavvıflar*. Dergâh Yayınları.
- Lipton, B. H. (2005). *The biology of belief*. Hay House.
- Livio, M. (2003). *The golden ratio: the story of phi, the world's most astonishing number*. Broadway Books.
- Livio, M. (2002). *The golden ratio: The story of phi, the world's most astonishing number*. Broadway Books.
- Mandelbrot, B. (1982). *The fractal geometry of nature*. W. H. Freeman and Company.
- Mandelbrot, B. (1983). *The fractal geometry of nature*. W.H. Freeman and Company.

- McCraty, R., Atkinson, M., Tomasino, D., & Bradley, R. T. (2009). The coherent heart: Heart-brain interactions, psychophysiological coherence, and the emergence of system-wide order. *Integral Review*, 5 (2), 10-115.
- Nasr, S. H. (2006). *Bilgi ve kutsal: İslam kozmolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Nasr, S. H. (1993). *The spiritual and philosophical foundations of science*. Suhail Academy.
- Nasr, S. H. (1987). *Islamic science: An illustrated study*. World Wisdom.
- Necipoğlu, G. (1995). *The topkapi scroll: geometry and ornament in islamic architecture*. Getty Center for the History of Art and the Humanities.
- Öney, G. (1982). *Türk mimarisinde mukarnas*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ögel, B. (1971). *Türk mitolojisi, cilt I-II*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Penrose, R., & Hameroff, S. (2014). Consciousness in the universe: A review of the “Orch OR” theory. *Physics of Life Reviews*, 11 (1), 39-78.
- Penrose, R. (2004). *The Road to Reality*. Jonathan Cape.
- Ritz, T., Adem, S., & Schulten, K. (2000). A model for photoreceptor-based magnetoreception in birds. *Biophysical Journal*, 78(2), 707-718.
- Rovelli, C. (2016). *Reality is not what it seems: The journey to quantum gravity*. Riverhead Books.
- Sagan, C. (1980). *Cosmos*. Random House.
- Satıl, F. (2013). “Dünya kadar büyük bir âyet: Denge”, *Zafer Dergisi* 439.
- Sheldrake, R. (2012). *The science delusion: Freeing the spirit of enquiry*. Hodder & Stoughton.
- Stewart, I. (2001). *Nature's numbers: The unreal reality of mathematics*. Basic Books.
- Tabbaa, Y. (2001). *The transformation of islamic art during the sunni revival*. University of Washington Press.
- Tegmark, M. (2014). *Our mathematical universe: my quest for the ultimate nature of reality*. Knopf.
- Ural, S. (2006). *Türk kozmolojisi ve mitolojide dünya ağacı*. Ankara: Bilge Kültür Sanat.
- Ünver, A. S. (1993). *Divriği ulu camii ve kozmik mimari*. Sanat Tarihi Dergisi, 7 (2), 34-59.
- Venter, J. C. (2001). The sequence of the human genome. *Science*, 291 (5507) 1304-1351.
- Wheeler, J. A. (1983). Law without law. in *quantum theory and measurement*. Princeton University Press, 182-213.
- Wilczek, F. (2008). *The lightness of being: mass, ether, and the unification of forces*. Basic Books.
- Wigner, E. P. (1961). Remarks on the mind-body question. In *The Scientist Speculates*, Heinemann, 284-302.
- Zohar, D., & Marshall, I. (1990). *The quantum self: human nature and consciousness defined by the new physics*. William Morrow.